

Kunstcollectie Buitenlandse Zaken: 'KUNST ALS DIPLOMAAT'

De kunstcollectie van het ministerie van Buitenlandse Zaken telt ongeveer 12.000 kunstvoorwerpen, verspreid over het departement in Den Haag en circa driehonderd Nederlandse ambassades en residenties in het buitenland. Rode draad: alle werken hebben een associatie met Nederland of met het land waar ze te zien zijn. Tekst **Floris Kappelle**

LANDEN VERBINDEN

Het is een indrukwekkende hoeveelheid kunstwerken, met bruiklenen van oude meesters als Ruysdael, Honthorst en Israëls tot werk van Cobra, Zero, Armando en Marc Mulders. Tegenwoordig ligt de nadruk vooral op fotografie. Verantwoordelijk voor aankoop, beheer en behoud van de collectie is senior adviseur Philippien Noordam: 'Wij zien onze kunstwerken als diplomaten van Nederland.'

Met zoveel locaties over de gehele wereld is er veel werk aan de winkel. Vooral omdat de ambassades en residenties met enige regelmaat opnieuw worden ingericht. Noordam: 'We laten werk van Nederlandse kunstenaars zien, en van kunstenaars die gedurende een lange periode in Nederland wonen of werken. Neem Mexico, die locatie hebben we recent opnieuw ingericht met o.a. video art van Eelco Brand, en twee enorme wandkleden van Jan Hendrix, een kunstenaar die al jaren in Mexico woont en werkt. Vooraf gaan we het gesprek aan met medewerkers van de post en kijken we welke factoren onze landen verbinden. Zoals recent in Mumbai waar Nederlandse baggeraars actief zijn. Daar tonen we werken met als thema: voeten in de klei.'

Tijd om de hele wereld over te reizen en ter plaatse residenties in te richten heeft Noordam niet. Toch houdt zij rekening met de smaak van de ambassadeur. 'Die moet er ten slotte wonen. Als

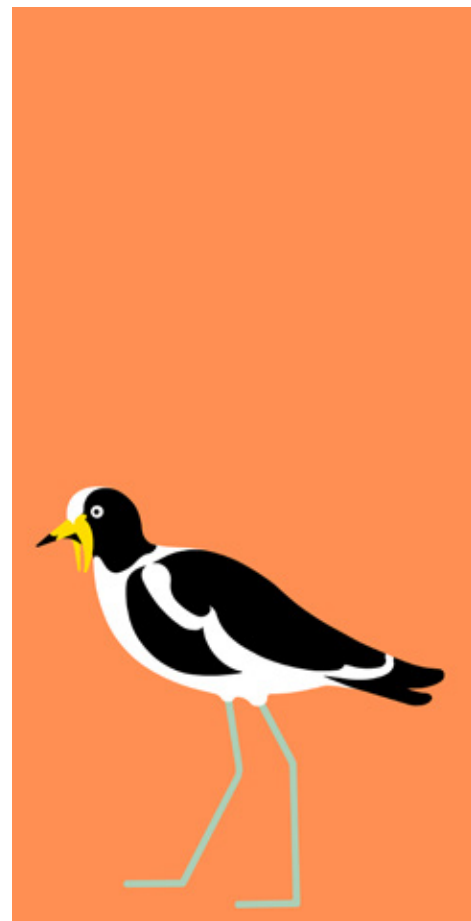
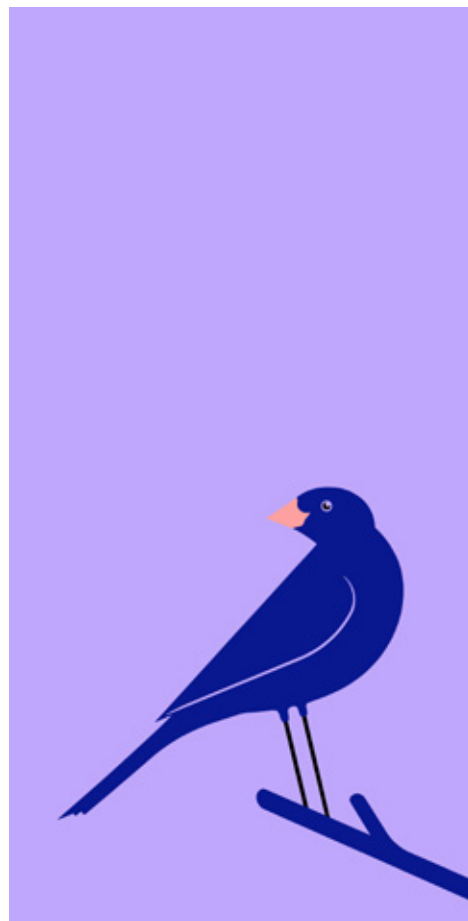
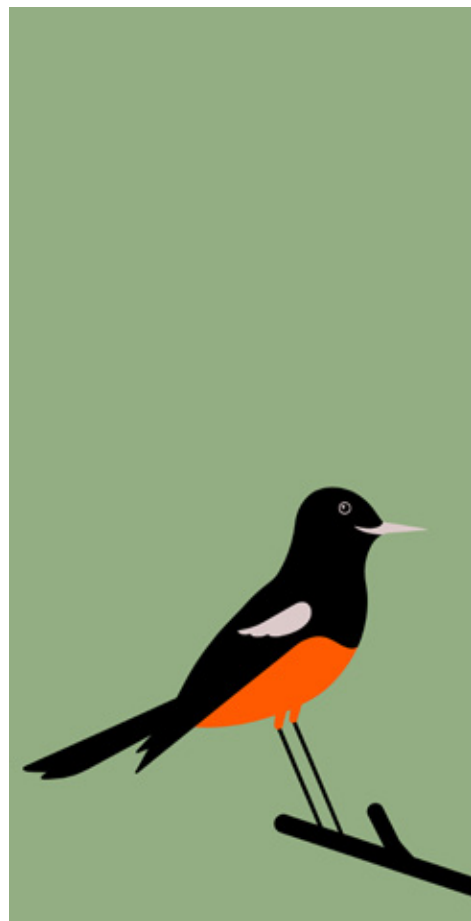
je naar Washington of Parijs gaat is er overigens weinig discussie. Op die locaties hangen namelijk bijzondere werken van Hollandse meesters. Daar kun je beter vanaf blijven. Weinig kans dus om te schuiven. Ga je naar Afrika, dan beschikt een ambassadeur veelal niet over eigen representatieve vertrekken, en heb je veel meer invloed op wat er aan de muur komt. Oude meesters zijn daar vaak niet mogelijk vanwege de klimatologische

omstandigheden. Uiteraard zoeken we binnen de gestelde kaders naar hedendaags kunst, originaliteit en authenticiteit. Het werk moet ook iets vertellen over Nederland.'

HET VERHAAL VAN NEDERLAND

De kunstcollectie van Buitenlandse Zaken (BZ) ontstond in de jaren 50 uit de Rijkscollectie, de huidige Rijksdienst voor het Culturele Erfgoed. »

Noordam: 'Destijds konden ambassadeurs in het Rijksdepot zelf werken uitzoeken voor hun residentie. In de jaren 80 is er een eerste slag gemaakt om dat te professionaliseren. Bruiklenen uit de Rijkscollectie zie je nog steeds terug in de grotere huizen in Europa en de grote wereldsteden. Dat zijn er ongeveer 1200. De rest van de collectie is van Buitenlandse Zaken, verkregen door aankoop. Bij BZ gaat het overigens niet zozeer over het aanleggen van een collectie en het vullen van hiaten, maar veeleer over de promotie van ons land in het buitenland. Wij spelen geen museum maar vertellen het verhaal van Nederland. De opbouw van onze collectie gaat van 17e-eeuwse meesters tot hedendaagse fotografie. Alle disciplines zijn vertegenwoordigd. Het is een pre als het werk op eigennijverige en gelaagde wijze iets kan vertellen over ons land. De kunst die wij tonen kun je zien als diplomaat. Kunst om het imago van Nederland te versterken. In het verlengde daarvan geven we opdrachten aan kunstenaars om werken te maken die bijdragen aan de ontwikkeling van de Nederlandse kunst.'

MUSEAAL NIVEAU

Door de jaren heen is de visie van het kunstbeleid bij BZ geëvolueerd. Noordam: 'Alles wat we verwerven heeft een link met Nederland. Of het nu gaat om objecten, foto's of digitale kunst. Wat

Het is een pre als een werk op eigennijverige wijze iets kan vertellen over ons land

wij tonen wordt gezien door de vele bezoekers van onze representaties. De diplomaten verhouden doorgaans na vier jaar, dus die zien dan ook weer wat anders. Onze kunst heeft overwegend

een museaal niveau en fungeert als inspiratie voor medewerkers en als verfraaiing van de gebouwen. Die zijn niet vrij toegankelijk, het zijn geen musea; maar als iemand heel specifiek iets wil zien dan is dat vaak wel te regelen. Verder plaatsen we kunst op andere locaties zoals bij onze NAVO-vertegenwoordiging in Brussel, op kantoor bij Euro-Commissaris Timmermans, en in Parijs op de Quai d'Orsay nu Frankrijk voorzitter is van de EU.'

Wie nooit een ambassade in het buitenland bezoekt kan toch genieten van de BZ-collectie. Regelmatig worden namelijk werken uitgeleend aan musea. Zoals voor de expositie 'Out of Office' in Singer Laren en recent aan het Nederlands Fotomuseum in Rotterdam. Ook werken van de RCE lenen we op hun verzoek uit. Onze afdeling telt vier medewerkers voor onder meer beheer, communicatie en inventarisatie. Je moet immers continu blijven controleren of alles er nog is. Decennia geleden was de registratie nog niet goed op orde. Dat gold overigens voor de gehele museale wereld. Nu vindt er elke vier jaar controle plaats

op al onze locaties. Zo kun je precies zien wat er in die periode is gebeurd. We houden intern een digitale catalogus bij van de gehele collectie.'

CONNECTIE TUSSEN LANDEN

Met regelmaat worden opdrachten vergeven aan kunstenaars. Noordam: 'Belangrijk is de meerwaarde die een werk heeft voor een gebouw en een stad. Eerst onderzoeken we waar we accenten willen zien, wat we willen bereiken en hoe het past bij het gebouw. Meestal selecteren we drie kunstenaars. Zij gaan op basis van een programma van eisen aan het werk, zodat hun werk aansluit bij wat we voor ogen hebben. De context staat voorop en je wilt niemand schofferen. Op basis van schetsen gaan we dan een keuze maken. Vaak willen we iets teruggeven aan een stad en de omgeving. Zo hebben we in Bamako (Mali) iets laten maken met het idee dat het gebouw veilig moet zijn. Rondom de ambassade staat een muur die we wilden 'verzachten'. Dat is de Rotterdamse kunstenaar Jeroen Allart goed gelukt door een serie trekvogels te ontwerpen die zowel hier als in Mali rondvliegen. Ziedaar een positieve connectie tussen beide landen.'

PARELTJES

Met een dergelijk grote collectie wordt er af en toe ook ontzamd. Noordam: 'Wij volgen de Leidraad Afstoting Museale Objecten (LAMO). Werk dat we gaan afstoten wordt eerst aangeboden

aan andere Rijksinstanties, zoals de RCE of de Tweede Kamer, om te kijken of we het daar kunnen onderbrengen. Lukt dat niet dan moeten we het publiceren in de Staatscourant. Mogelijk zijn er kunstenaars die het werk terug willen. En anders wordt het geveild door Domeinen, zodat de

burger het kan kopen. Een heel traject inderdaad, integriteit speelt bij ons natuurlijk een grote rol. Het mooie van deze baan is dat je in staat wordt gesteld om kunstwerken te verwerven van kunstenaars wiens werk dan ergens in de wereld terecht komt. Dat werkt enorm inspirerend, zeker als kunstenaars bij een opdracht de ruimte van een buitenlandse post naar hun hand kunnen zetten. Deze mogelijkheid die het Rijk biedt, leidt vaak tot een mooie toegevoegde waarde aan het oeuvre. Dit werk bij BZ is zo veelzijdig, zowel als opdrachtgever, als conservator van de collectie en als curator van kleine tentoonstellingen in het buitenland. Dat zijn echt de pareltjes.' <<

<< Philippen Noordam voor foto's van Koos Breukel, Annaleen Louwes, Stephan Vanfleteren en Robin de Puy

<< Marina Abramović, *The Lovers*, 1990, gemengde techniek, 190x112cm, bruikleen van de Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE), locatie Rijnstaat Den Haag

< Jeroen Allart, *Witkrinkievit, Staalvink, en Roodbuikklijftapuit*, alledrie uit 2019, email op staal, 120x60cm, locatie Nederlandse ambassade Bamako

> Jeroen Allart, *Texel*, 2019, 12 panelen email op staal, 720x120cm, locatie Nederlandse ambassade Bamako

> Jan Hendrix, *zonder titel*, 2018, wandkleed diverse type garen (synthetisch, zijde en katoen) 245x445cm, locatie Nederlandse ambassade Mexico

